

A-1778

INSTYTUT TURYSTYKI

ANALIZA RYNKOWA DOTYCZĄCA TURYSTYKI
PRZYGRANICZNEJ I TRANZYTOWEJ

Oprac. Z. Lubowicz

Warszawa, listopad 1997 r.

Spis treści

	Str.
Wstęp	1
1. Wybrane elementy infrastruktury Ziemi Cieszyńskiej	2
1.1. Ziemia Cieszyńska	2
1.2. Wielkość i struktura bazy noclegowej Ziemi Cieszyńskiej	5
1.3. Wyposażenie bazy noclegowej w urządzenia sportowo-rekreacyjne	7
1.4. Baza gastronomiczna	8
1.5. Wykorzystanie zdolności recepcyjnej bazy noclegowej Ziemi Cieszyńskiej	10
2. Poziom i struktura ruchu turystycznego na Ziemi Cieszyńskiej	20
2.1. Turyści zagraniczni i krajowi w obiektach noclegowych Ziemi Cieszyńskiej	20
3. Badania diagnostyczne turystów odwiedzających Ziemie Cieszyńską w 1997 roku	25
3.1. Uwagi metodologiczne - charakterystyka społeczno-demograficzna badanych	25
3.2. Charakterystyka pobytów na Ziemi Cieszyńskiej w 1997 roku	29
3.3. Długość pobytu w poszczególnych miejscowościach	34
3.4. Ocena poziomu wybranych usług	34
4. Stan wiedzy o Ziemi Cieszyńskiej przed przyjazdem i deklaracje ponownego przyjazdu	37
Uwagi końcowe	38
Bibliografia	42

W S T Ę P

U schyłku XX wieku turystyka staje się największym przemysłem świata i uważana jest za siłę sprawczą rozwoju gospodarczego i kulturowego w skali kraju, regionu i poszczególnych miejscowości.

W Polsce również turystyka staje się jedną z najbardziej dynamicznie rozwijających się dziedzin gospodarczych.

Według szacunkowych danych wpływy dewizowe z tytułu przyjazdu cudzoziemców do Polski w 1995 roku wynosiły 6,5 mld USD, a w 1996 roku już 8,4 mld USD.

Przedłożony przez Urząd Kultury Fizycznej i Turystyki i zatwierdzony w dniu 19 września 1994 roku przez Radę Ministrów dokument pt. "Założenia rozwoju gospodarki turystycznej" stał się rządową strategią rozwoju gospodarki turystycznej w Polsce.

W dokumencie tym podkreśla się jednoznacznie, że wszelkie pozytywne i negatywne efekty rozwoju gospodarki turystycznej koncentrować się będą na szczeblu regionalnym i lokalnym, czyli w miejscowościach, gminach i regionach turystycznych, turystyka bowiem bardzo często jest alternatywą uzyskiwania dochodów przez społeczności lokalne. Wspomniany dokument zakłada też rozwijanie współpracy międzynarodowej w wielu dziedzinach, w tym również regionalną współpracę przygraniczną w zakresie świadczenia usług dla turystów i podróżnych.

Prezentowane opracowanie pilotażowe zrealizowane na zlecenie Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki w regionie Ziemi Cieszyńskiej ma na celu:

- ukazanie regionu pogranicza jako obszaru atrakcyjnego turystycznie zarówno dla obcokrajowców jak też mieszkańców tej ziemi i wszystkich chętnych do uprawiania turystyki,
- określenie roli i znaczenia turystyki dla aktywizacji gospodarczej regionu poprzez rozwój gospodarki turystycznej z uwzględnieniem potrzeb

odwiedzających jednodniowych, turystów tranzytowych i realizujących dłuższe pobyty w tym regionie.

Źródłami informacji do analizy wymienionej problematyki są:

- dane statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego, w tym kwestionariusz K-T1, oraz regionalnych zrzeszeń,
- wywiady z działaczami szczebla regionalnego oraz mieszkańcami gmin i miejscowości turystycznych,
- materiały informacyjne i promocyjne prezentowane w obiektach noclegowych, punktach informacji turystycznej, na krajowych i zagranicznych targach turystycznych,
- badania pilotażowe, skierowane na konkretne obszary badawcze.

Zakres przedmiotowy przedstawiony w opracowaniu obejmuje dane dotyczące:

- zasobów bazy noclegowej Ziemi Cieszyńskiej na tle województwa bielskiego,
- kategorii turystów oraz motywacji wyboru tego regionu turystycznego,
- celu, organizatora, formy organizacyjnej przyjazdu i pobytu,
- źródeł informacji o Ziemi Cieszyńskiej,
- oceny warunków pobytu i sugestii dotyczących zmian.

1. Wybrane elementy infrastruktury Ziemi Cieszyńskiej

1.1. Ziemia Cieszyńska

Ziemia Cieszyńska w granicach Polski obejmuje zachodnie obszary województwa bielskiego graniczące z Czechami i Słowacją. Na powierzchni 650 km² żyje blisko 150 tys. mieszkańców.

Region dzieli się geograficznie i gospodarczo na dwie części rozdzielone traktem komunikacyjnym o międzynarodowym znaczeniu (E-75, A-1).

Część południową regionu charakteryzują zbocza górskie i doliny

Beskidu Śląskiego, stwarzające doskonałe warunki do uprawiania turystyki, wypoczynku oraz leczenia uzdrowiskowego.

Miejscowości takie jak: Brenna, Jaworze, Ustroń, Wisła, Istebna określone są jako "turystyczne perły" Ziemi Cieszyńskiej.

Część północna - tereny pogórza, charakteryzuje rolnictwo, hodowla i gospodarka wodna. Należą tu takie miejscowości jak: Goleszów, Dębowiec, Hażle, Chybie, Strumień, Skoczów (miejscowość pielgrzymkowa).

Na terenie Ziemi Cieszyńskiej są trzy przejścia graniczne z Republiką Czeską, w tym dwa drogowe oraz kolejowe w Cieszynie - Boguszowicach.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego dotyczących ruchu granicznego obywateli polskich i cudzoziemców, przejścia te w 1996 roku przekroczyło 30,178,1 osób, co w stosunku do wszystkich przejść granicznych w Polsce stanowi 11,6% ruchu granicznego.

Dane z ośmiu miesięcy 1997 roku wskazują na 8,4% przekroczeń granicy w Cieszynie, w stosunku do innych przejść granicznych w kraju.

Tak więc Ziemia Cieszyńska jest atrakcyjnym terenem turystycznym i handlowym dla cudzoziemców i mieszkańców Polski. Najbliżsi sąsiedzi mogą poruszać się swobodnie w obrębie 40 km od granicy, co czynią często, głównie w celach zakupowych. Mieszkańcy Polski, poza realizacją celów turystycznych na tej ziemi, mają dogodne połączenia z innymi krajami, między innymi poprzez drogę E-75 biegnącą z Warszawy przez Katowice, Cieszyn, Brno, Wiedeń, z odgałęzieniem do Pragi i Budapesztu.

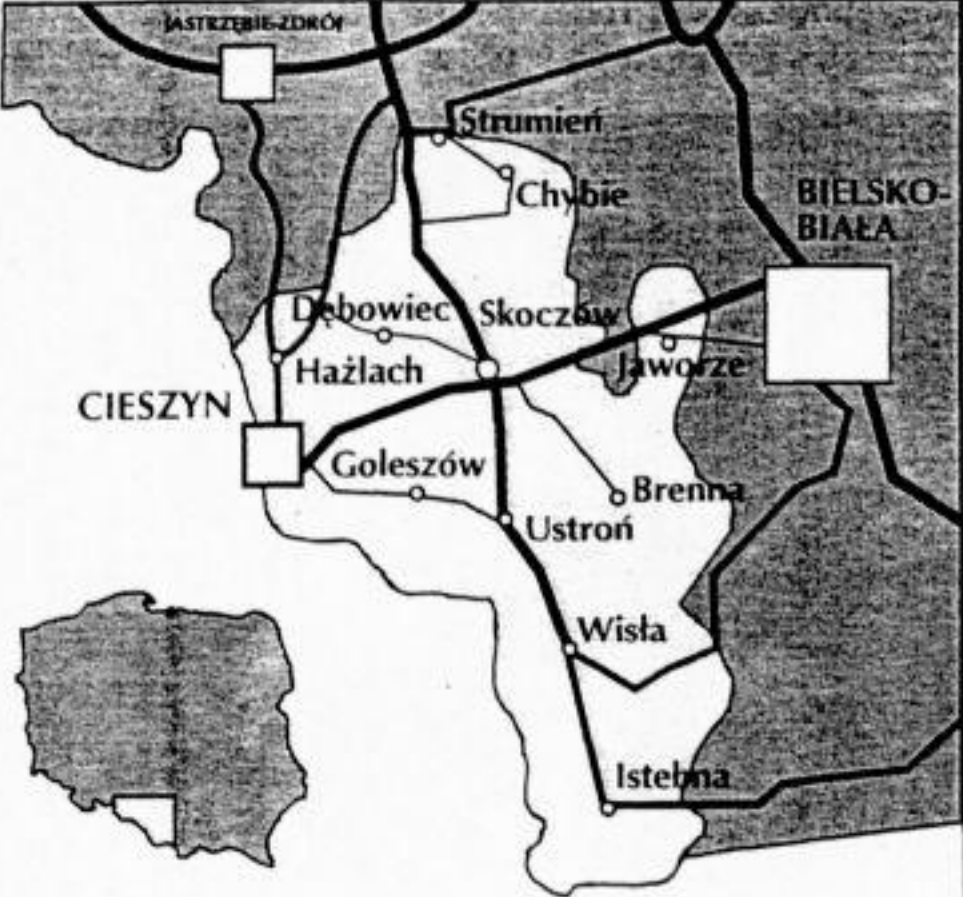
Względnie krótki jest czas dojazdu do Cieszyna, jako miasta tranzytowego, samochodem. Wynosi on odpowiednio z Warszawy 5 godz., z Krakowa 2 godz., z Katowic 1 godz., z Bielska Białej - 30 minut. Jazda samochodem z Cieszyna do Wiednia, Budapesztu, Pragi wynosi 5 godzin.

ZWIĄZEK KOMUNALNY ZIEMI CIESZYŃSKIEJ

CZŁONKOWIE:

- BRENNA
- CIESZYN
- CHYBIE
- DĘBOWIEC
- GOLESZÓW
- HAŻLACH
- ISTEBNA
- JAWORZE
- SKOCZÓW
- STRUMIEŃ
- USTROŃ
- WISŁA

ADRES:
43-400 CIESZYN,
ul. RATUSZOWA 1
TEL/FAX: (0386) 20608

W kreowaniu produktu turystycznego regionu istotne znaczenie posiada infrastruktura turystyczno-rekreacyjna oraz jej rozmieszczenie przestrzenne. Obejmuje ona przedsiębiorstwa, instytucje i urządzenia, których zadaniem jest świadczenie usług turystycznych. Wśród nich wymienić należy:

- bazę noclegową oraz jej wyposażenie w urządzenia sportowo-rekreacyjne,
- bazę gastronomiczną,
- wydawnictwa promujące region (i) lub poszczególne miejscowości,
- informację turystyczną.

Zakres problematyki zlecony przez Urząd Kultury Fizycznej i Turystyki przedmiotem badań czyni tylko niektóre z wyżej wymienionych elementów.

1.2. Wielkość i struktura bazy noclegowej Ziemi Cieszyńskiej

W Polsce, według stanu na 31 lipca 1996 roku turystyczne zasoby noclegowe (16 rodzajów obiektów) liczyły 11.075 obiektów, które oferowały 736,4 tys. miejsc noclegowych.

Województwo bielskie dysponowało 594 obiektami, co stanowi 5,3% ogółu bazy noclegowej w naszym kraju i dysponowało 30,178 tys. miejsc noclegowych (4,0% ogółu miejsc w bazie krajowej).

W ofercie całorocznej województwo bielskie proponowało 8,0% miejsc noclegowych, w tym 4,0% stanowiły miejsca w hotelach, motelach i pensjonatach i 10,0% w pozostałych obiektach bazy.

Wielkość i struktura bazy noclegowej Ziemi Cieszyńskiej jest odzwierciedleniem zasobów i funkcji turystycznych tego regionu. Dysponuje ona 256 obiektami (tab.1), posiadającymi 14,796 miejsc noclegowych.

Struktura bazy noclegowej wykazuje pewne zróżnicowanie ze względu na jej rodzaj, liczbę pokoi/miejsc noclegowych oraz ich standard.

Najliczniej występującymi obiektami są ośrodki wczasowe (43,0%) dysponujące również na tle innych obiektów noclegowych turystyki największą liczbą miejsc noclegowych (54,2%). Baza ta w 91,3% udostępniana jest turystom w trakcie całego roku.

Kolejnymi obiektami noclegowymi występującymi na Ziemi Cieszyńskiej są domy wycieczkowe i schroniska oraz hotele, motele i pensjonaty (odpowiednio 6,6 i 6,3%). Mimo mniejszej liczby miejsc noclegowych w domach wycieczkowych i schroniskach, aniżeli w hotelach, motelach i pensjonatach, te pierwsze w 98,0% są bazą całoroczną, drugie natomiast a zwłaszcza pensjonaty, całoroczne usługi świadczą w 94,3%.

Dość znaczącym uzupełnieniem bazy noclegowej są pokoje gościnne i inne obiekty turystyczne, które stanowią blisko 1/3 bazy całorocznej.

Jednym z istotnych elementów standardu bazy noclegowej jest wyposażenie pokoi w łazienki i wc. Średni wskaźnik dla całej bazy wykazuje,

że blisko połowa (48,5%) pokoi posiada pełny węzeł sanitarny. Wśród wszystkich rodzajów obiektów najwyższym standardem sanitarnym charakteryzują się hotele, motele, pensjonaty (88,1% posiada łazienkę i wc), ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe (75,6%) i ośrodki wczasowe (61,3%). Niespełna 1/3 pokoi gościnnych gwarantuje oddzielne pomieszczenie sanitarne. Najmniej korzystne warunki sanitarne występują w domach wycieczkowych i schroniskach.

Przestrzenne rozmieszczenie bazy noclegowej turystyki na Ziemi Cieszyńskiej według rodzajów obiektów przedstawia tab.2.

Z dwunastu miejscowości, tylko dwie, położone w części północnej regionu nie dysponują obiektami noclegowymi (Dębowiec i Hażle).

Koncentracja bazy noclegowej występuje w południowej części regionu i łączy się z wybitnymi walorami turystycznymi i leczniczymi oraz z pograniczem. Tu znajduje się blisko 98,0% obiektów noclegowych. Najwięcej obiektów znajduje się w Wiśle i Ustroniu (odpowiednio 48,0 i 26,1%). Miejscowości te skupiają 72,0% bazy noclegowej Ziemi Cieszyńskiej i oferują odpowiednio 41,4 i 39,4% miejsc noclegowych (tab.3).

Cieszyn jako miasto graniczne ma 5 obiektów, czyli 2,0% w całej bazie noclegowej regionu i 3,3% miejsc noclegowych.

Struktura bazy noclegowej zróżnicowana jest pod względem rodzaju obiektów.

We wszystkich miejscowościach dominują ośrodki wczasowe. Udział tych obiektów w bazie noclegowej Ustronia stanowi 53,7%, Wisły 45,5%. Nadmienić należy, że baza ta w znacznym stopniu służy turystyce socjalnej, rozumianej jako system usług turystyczno-wypoczynkowych świadczonych pracownikom zakładów pracy będących gestorami obiektów.

Ponad połowa bazy (57,6%) w Brennej i ponad 1/3 w Istebnej i w Wiśle, to pokoje gościnne i kwatery prywatne. Ich dokładna liczba nie jest możliwa do ustalenia, niemniej przedstawiony potencjał jest znaczny.

Z punktu widzenia różnorodności rodzajowej bazy noclegowej w stosunku do ogólnej liczby obiektów w poszczególnych miejscowościach najbardziej zróżnicowaną bazę posiada Ustroń, w którym hotele, motele, pensjonaty stanowią 50,0%, ośrodki wczasowe ponad połowę, domy wycieczkowe i schroniska 29,4%. Poczesne miejsce na tle całości bazy zajmują również pola biwakowe.

W Wiśle podstawowe rodzaje bazy to: ośrodki wczasowe (51,0%), ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe (3/4), pokoje gościnne (53,2% oraz domy wycieczkowe i schroniska (ponad 40.0%). Obie miejscowości dysponują zbliżoną liczbą miejsc noclegowych (Ustroń - 5724, Wisła - 5970).

Istotną dla turystyki bazą uzupełniającą są ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe (9,0% w Wiśle, 12,5% w Istebnej) oraz nieliczne Domy Pracy Twórczej.

Z punktu widzenia charakteru bazy noclegowej i jej przydatności dla różnych form turystyki Ziemia Cieszyńska oferuje bazę służącą turystyce pobytowej i obiekty służące turystyce wycieczkowej. Uwzględniając niewielkie odległości między poszczególnymi miejscowościami oraz dość dobrą komunikację lokalną, turysta ma znaczne możliwości wyboru określonego rodzaju bazy. Zbyt mało jest tanich i dobrze wyposażonych campingów i pól namiotowych.

1.3. Wyposażenie bazy noclegowej w urządzenia sportowo-rekreacyjne

W 1996 roku Główny Urząd Statystyczny w badaniach bazy noclegowej uwzględnił wyposażenie obiektów w urządzenia sportowo-rekreacyjne takie jak: siłownię, basen kryty, kort tenisowy, boisko do siatkówki lub koszykówki, mini golf, saunę, bilard, tenis stołowy, wypożyczalnię rowerów, ścieżkę zdrowia, pokój zabaw dla dzieci. Urządzenia rejestrowano bez względu na to kto jest właścicielem obiektu.

Z wymienionych urządzeń sportowo-rekreacyjnych (tab. 4) w bazie noclegowej Ziemi Cieszyńskiej najczęściej występują poniższe:

- tenis stołowy w 39,0% obiektów,
- bilard, boiska do siatkówki lub koszykówki (posiada po 20,7%),
- sauny - w 18,0% obiektów,
- siłownie w 12,0% obiektów.

Najrzadziej występują - mini golf oraz baseny kryte (w 2,0% obiektów). Pozostałe urządzenia mieszczą się w przedziale 5,0 - 8,5%, w tym korty tenisowe.

W miejscowościach o dominacji ośrodków czasowych (Wisła, Ustroń) do najczęściej występujących urządzeń rekreacyjno-sportowych należą - tenis stołowy, bilard, boiska do siatkówki i koszykówki.

Obiekty noclegowe z Istebnej i Jaworza równoległe do wcześniej wymienionych proponują zorganizowane (wyposażone) ścieżki zdrowia, wypożyczalnie rowerów oraz pokoje zabaw dla dzieci.

Warto zwrócić uwagę na możliwości jazdy konnej, które oferuje baza noclegowa Brennej, Wisły oraz Jaworza i Ustronia.

Oferta rekreacyjno-sportowa, jak widać, jest raczej uboga. Szczególne zabiedbania w sferze budownictwa obiektów rekreacyjno-sportowych dotyczą basenów krytych. Natomiast na uwagę zasługują coraz popularniejsze siłownie, a także możliwość uprawiania jazdy konnej.

1.4. Baza gastronomiczna

Zadania bazy gastronomicznej w turystyce sprowadzają się do zapewnienia uczestnikom ruchu turystycznego wyżywienia w miejscu ich czasowego pobytu.

Do podstawowych urządzeń gastronomicznych zalicza się trzy rodzaje:

- zakłady gastronomiczne typu podstawowego (restauracje stołówki, jadalnie),
- zakłady typu uzupełniającego (kawiarnie, bary, piwiarnie itp.),

- punkty gastronomiczne (tzw. mała gastronomia - bufety, smażalnie itp). Wielkość bazy gastronomicznej Ziemi Cieszyńskiej wyraża się liczbą 221 obiektów (tab. 5.). W tej liczbie, blisko 53,0% stanowią jednostki gastronomiczne typu podstawowego, 39,0% typu uzupełniającego i 7,7% punkty gastronomiczne.

Najbardziej zróżnicowana baza gastronomiczna występuje w hotelach, motelach i pensjonatach. W tym rodzaju bazy noclegowej restauracje stanowią ponad 83,0% i tu najczęściej w cenę noclegu włączone jest śniadanie

W 95,6% ośrodków wczasowych, w których na ogół wykupuje się pakiet usług, a więc opłaca nocleg wraz z wyżywieniem i rzadko występuje możliwość wyboru potraw, organizuje się żywienie w systemie stołowym.

Obserwuje się coraz częstszą możliwość wykupienia części oferowanego pakietu np. tylko noclegu i obiadu. Ta tendencja zdaje się być perspektywiczną, bowiem takie wymagania dyktują turyści i rynek. Podobna tendencja występuje w kwaterach prywatnych.

Około 9,0% domów wycieczkowych i schronisk posiada stołówki, blisko 6,0% bazę gastronomiczną typu uzupełniającego i 29,0% tzw. małą gastronomię.

Najbogatsza pod względem różnorodności baza gastronomiczna występuje w Wiśle i w Ustroniu (tab. 6.). Różnorodność ta dotyczy zarówno zakładów gastronomicznych typu podstawowego (odpowiednio 43,6% i 29,0%), uzupełniającego (odpowiednio 50,5% i 39,0%) i małej gastronomii (odpowiednio 53,0% i 29,4%).

Stan bazy gastronomicznej Cieszyna i Jaworza należy uznać za umiarkowanie zadowalający.

1.5. Wykorzystanie zdolności recepcyjnej bazy noclegowej Ziemi Cieszyńskiej

W statystyce Głównego Urzędu Statystycznego zdolność recepcyjna bazy noclegowej i jej wykorzystanie wyrażona jest dwoma wskaźnikami. Dla hoteli, moteli i pensjonatów jest to liczba pokoi oferowanych do wynajęcia i stopień ich wykorzystania, natomiast dla pozostałej bazy noclegowej są to wskaźniki odnoszące się do miejsc noclegowych.

W grupie 16 obiektów hotelarskich Ziemi Cieszyńskiej, w okresie sprawozdawczym przygotowano 240611 pokoi, a wskaźnik ich wykorzystania wynosił 91,7% (tab. 7.). Tak więc nieliczni cudzoziemcy wynajmowali wspólny pokój, natomiast na 1 pokój przypadało 2-3 turystów krajowych.

W okresie od X 1995 roku do IX 1996 roku cudzoziemcy przebywający na Ziemi Cieszyńskiej zatrzymywali się głównie w hotelach, motelach, pensjonatach (ponad 20,0%), co trzeci cudzoziemiec korzystał z miejsc noclegowych w ośrodkach wczasowych.

Miernikiem oferty w pozostałych obiektach noclegowych jest liczba miejsc noclegowych przygotowana do sprzedaży w okresie sprawozdawczym. Wykorzystanie tej oferty przez turystów krajowych (tab. 8.) dotyczyło w szczególności ośrodków wczasowych, w których wskaźnik udzielonych noclegów na jednego turystę wynosił 4,3, następnie hoteli, moteli, pensjonatów (2,3) oraz domów wycieczkowych i schronisk (odpowiednio 2,5 noclegu).

Na podstawie badań zrealizowanych w sierpniu 1997 roku w wybranych obiektach noclegowych stwierdzić można wzrastające zapotrzebowanie turystów krajowych na noclegi w obiektach hotelarskich; zmiany w funkcjach ośrodków szkoleniowo-wypoczynkowych, które stają się obiektami o dużym popycie na miejsca noclegowe. Znacznego doposażenia wymagają campingi i pola biwakowe.

Tab. 1.

Struktura bazy noclegowej turystyki Ziemi Cieszyńskiej (wg stanu na 31 lipca 1996 r.)*

L.p.	Rodzaje obiektów noclegowych	Liczba obiektów	%	Liczba miejsc noclegowych			Liczba pokoi		
				ogółem	w tym: całorocz.	%	ogółem	w tym: z łazienką i w.c.	%
1	hotele, motele i pensjonaty	16	6,3	1712	1616	94,3	710	626	88,1
2	domy wycieczkowe i schroniska	17	6,6	1193	1169	98,0	312	17	5,4
3	ośrodki czasowe	110	43,0	8029	7335	91,3	3155	1936	61,3
4	ośrodki kolonijne	2	0,8	250	250	100,0	97	97	100,0
5	ośrodki szkoleniowo - wypoczynkowe	15	5,9	987	931	94,3	389	294	75,6
6	domy pracy twórczej	2	0,8	48	43	89,5	34	-	-
7	campingi, zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych	1	0,4	100	-		4	-	-
8	pola biwakowe	3	1,1	540	-		-	-	-
9	ośrodki wypoczynku sobotnio - niedzielnego	8	3,1	288	171	59,3	103	3	2,9
10	pokoje gościnne (kwatery prywatne)	77	30,0	1316	470	35,7	363	50	13,8
11	inne obiekty turystyczne	5	2,0	333	113	34,8	105	33	31,4
Ogółem		256	100,0	14796	12098	81,8	5272	3046	57,8

* Tabele opracował K. Klementowski - IT Zakład Gospodarki Turystycznej we Wrocławiu.

Tab. 2.

Baza noclegowa Ziemi Cieszyńskiej wg rodzajów obiektów (wg stanu na 31 lipca 1996 r.)

L. p.	Jednostka administracyjna	Liczba obiektów noclegowych turystyki wg rodzaju											
		Ogółem	hotele, motele, pensjonaty	domy wycieczkowe, schroniska	ośrodki wczasowe	ośrodki kolonijne	ośrodki szkoleniowo - wypoczynkowe	domy pracy twórczej	campingi zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych	pola biwakowe	ośrodki wypoczynku sobotnio - niedzielnego	pokoje gościnne (kwatery prywatne)	inne obiekty turystyczne
1	Polska	11075	1247	885	3004	245	428	58	651	433	145	3312	667
2	woj. bielskie	594	50	54	219	9	37	4	10	9	21	168	13
3	Ziemia Cieszyńska	256	16	17	110	2	15	2	1	3	8	77	5
4	Cieszyn	5	1	1	1	-	-	-	1	-	-	1	-
5	Brenna	33	2	1	8	-	-	-	-	1	2	19	-
6	Jaworze	6	-	-	5	-	-	-	-	-	1	-	-
7	Ustroń	67	8	5	36	1	2	1	-	2	2	9	1
8	Wisła	123	2	7	56	1	11	-	-	-	2	41	3
9	Istebna	16	1	1	4	-	2	1	-	-	-	6	1
10	Goleszów	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	Dębowiec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12	Hażle	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13	Chybie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14	Strumień	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
15	Skoczów	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Tab. 3. Liczba miejsc noclegowych w obiektach noclegowych Ziemi Cieszyńskiej (wg stanu na 31 lipca 1996 r.)

L. p.	Jednostka administracyjna	Liczba miejsc noclegowych wg rodzaju obiektów											
		Ogółem	hotele, motele, pensjonaty	domy wycieczkowe, schroniska	ośrodki wczasowe	ośrodki kolonijne	ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	domy pracy twórczej	campingi zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych	pola biwakowe	ośrodki wypoczynku sobotnio-niedzielnego	pokoje gościnne (kwatery prywatne)	inne obiekty turystyczne
1	Polska	736418	102272	46201	262294	37529	41308	2384	66783	62538	5924	60721	48464
2	woj. bielskie	30178	3862	3182	14020	902	2093	143	977	1060	790	2499	650
3	Ziemia Cieszyńska	14796	1712	1193	8029	250	987	48	100	540	288	1316	333
4	Cieszyn	463	231	80	52	-	-	-	100	-	-	-	-
5	Brenna	1061	64	50	417	-	-	-	-	40	97	393	-
6	Jaworze	374	-	-	294	-	-	-	-	-	80	-	-
7	Ustroń	5724	1037	331	3258	190	182	22	-	500	60	84	60
8	Wisła	5970	182	559	3766	60	703	-	-	-	21	426	253
9	Istebna	927	27	102	242	-	102	26	-	-	-	408	20
10	Goleszów	28	-	28	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	Dębowiec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12	Hazle	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13	Chybie	43	-	43	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14	Strumień	35	-	-	-	-	-	-	-	-	30	5	-
15	Skoczów	171	171	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Tab. 4.

Wyposażenie obiektów noclegowych turystyki Ziemi Cieszyńskiej w urządzenia sportowo - rekreacyjne (wg stanu na 31 lipca 1996 r.)

Jednostka administracyjna	Liczba obiektów noclegowych	Liczba obiektów wyposażonych w:						
		siłownie	baseny kryte	korty tenisowe	boiska do siatkówki lub koszykówki	mini golf	sauny	solaria
Cieszyn	5	-	-	-	-	-	-	-
Brenna	33	-	-	1	2	-	1	1
Jaworze	6	-	1	-	1	-	1	-
Ustroń	67	16	2	8	20	-	20	8
Wisła	123	15	2	7	22	1	23	4
Istebna	16	-	-	1	5	-	-	-
Goleszów	1	-	-	-	-	-	-	-
Dębowiec	-	-	-	-	-	-	-	-
Hażle	-	-	-	-	-	-	-	-
Chybie	1	1	-	1	1	-	1	-
Strumień	2	-	-	-	1	-	-	-
Skoczów	2	-	-	-	1	-	-	-
Ogółem	256	32	5	19	53	1	46	13

Tab.4. (c.d.)

Wypożyczenie obiektów noclegowych turystyki Ziemi Cieszyńskiej w urządzenia sportowo - rekreacyjne (w okresie X.1995 r. IX 1996 r.)

Jednostka administracyjna	Liczba obiektów noclegowych	Liczba obiektów wyposażonych w:						
		bilardy	tenis stołowy	wypożyczalnia sprzętu pływającego	wypożyczalnia rowerów	ścieżki zdrowia	pokoje do zabaw dzieci	możliwości jazdy konnej
Cieszyn	5	-	1	1	-	-	-	-
Brenna	33	1	6	-	1	1	1	3
Jaworze	6	3	4	-	-	1	1	1
Ustroń	67	19	39	-	7	8	4	1
Wisła	123	29	47	-	7	8	14	2
Istebna	16	1	2	-	1	2	2	-
Goleszów	1	-	-	-	-	-	-	-
Dębowiec	-	-	-	-	-	-	-	-
Hażle	-	-	-	-	-	-	-	-
Chybie	1	-	1	-	-	-	-	1
Strumień	2	-	-	-	-	-	-	1
Skoczów	2	-	-	1	1	-	-	1
Ogółem	256	53	100	2	17	20	22	10

Tab. 5.

Gastronomia w obiektach noclegowych turystyki Ziemi Cieszyńskiej
(wg stanu na 31 lipca 1996 r.)

Rodzaje obiektów noclegowych	Liczba obiektów noclegowych	Liczba zakładów gastronomicznych wg rodzaju				
		typu żywieniowego			typu uzupełniającego (bary i kawiarnie)	punkty gastronomiczne (bufety, smażalnie itp)
		ogółem	w tym:			
			restauracje	stołówki		
hotele, motele, pensjonaty	16	12	10	2	16	4
domy wycieczkowe, schroniska	17	12	3	9	5	5
ośrodki wczasowe	110	68	3	65	52	6
ośrodki kolonijne	2	2	-	2	1	-
ośrodki szkoleniowo - wypoczynkowe	15	8	-	8	8	-
domy pracy twórczej	2	-	-	-	-	-
zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych, campingi	1	-	-	-	1	-
poła biwakowe	3	-	-	-	-	1
obiekty wyłącznie do wyp. świątecznego	8	-	-	-	-	-
pokoje gościnne	77	14	-	14	3	1
inne ob. wykorzystywane dla turystyki	5	1	-	1	1	-
Ogółem	256	117	16	101	87	17

Tab. 6.

Gastronomia w obiektach noclegowych turystyki Ziemi Cieszyńskiej
(wg stanu na 31 lipca 1997 r.)

Jednostka administracyjna	Liczba obiektów noclegowych	Liczba zakładów gastronomicznych wg rodzaju				
		typu żywieniowego			typu uzupełniającego (bary i kawiarnie)	punkty gastronomiczne (bufety, smażalnie itp)
		ogółem	w tym:			
			restauro-racje	stołówki		
Cieszyn	5	4	1	3	2	1
Brenna	33	12	2	10	2	-
Jaworze	6	4	-	4	2	-
Ustroń	67	34	8	28	34	5
Wisła	123	51	5	47	44	9
Istebna	16	8	1	7	-	-
Goleszów	1	1	-	1	-	-
Dębowiec	-	-	-	-	-	-
Haźle	-	-	-	-	-	-
Chybie	1	-	-	-	1	1
Strumień	2	-	-	-	-	-
Skoczów	2	2	1	1	2	1
Ogółem	256	117	16	101	87	17

Tab. 7.

Zdolność recepcyjna zasobów bazy noclegowej turystyki Ziemi Cieszyńskiej i jej wykorzystanie (w okresie od X.1995 r.- IX.1996 r.)

L.p.	Rodzaje obiektów noclegowych	Nominalna liczba pokoi - noclegów	Liczba korzystających		Liczba udzielonych pokoi-noclegów*		Wykorzystanie w %
			ogółem	cudzoziemcom	ogółem	cudzoziemcom	
1	hotele, motele i pensjonaty	240611	106968	22660	220562	22054	91,7
2	domy wycieczkowe, schroniska	366719	42289	199	108111	542	29,4
3	ośrodki wczasowe	2070820	195165	6975	947222	47354	45,7
4	ośrodki kolonijne	39140	1914	-	20791	-	53,1
5	ośrodki szkoleniowo - wypoczynkowe	265060	23272	994	124065	6627	46,8
6	domy pracy twórczej	12860	1018	4	6224	46	48,4
7	campingi, zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych	15300	505	116	848	166	5,5
8	pola biwakowe	78920	6838	72	19361	218	24,5
9	ośrodki wypoczynku sobotnio - niedzielного	32740	7560	12	23337	16	71,3
10	pokoje gościnne	146106	6943	66	39688	309	27,2
11	inne obiekty	43247	3152	416	23014	3676	53,2

* dla hoteli, moteli i pensjonatów - wynajęte pokoje
dla pozostałych obiektów - udzielone noclegi

Tab. 8.

Turyści krajowi w obiektach noclegowych Ziemi Cieszyńskiej
(w okresie X.1995 r.-IX 1996 r.)

Rodzaje obiektów	Korzystający	Wynajęte pokoje lub udzielone noclegi *	Liczba wynajętych pokoi lub udzielonych noclegów na 1 turystę
hotele, motele, pensjonaty	84308	198508	2,3
domy wycieczkowe, schroniska	42090	107569	2,5
ośrodki wczasowe	188190	899868	4,8
ośrodki kolonijne	1914	20791	10,9
ośrodki szkol. - wypoczynkowe	22278	117438	5,3
domy pracy twórczej	1014	6178	6,1
zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych, campingi	389	680	1,7
pola biwakowe	6764	19143	2,8
obiekty wyłącznie do wypoczynku świątecznego	7548	23321	3,1
pokoje gościnne	6877	39379	5,7
inne obiekty wykorzystywane dla turystyki	2736	19338	7,1

* dla hoteli, moteli i pensjonatów - wynajęte pokoje,
dla pozostałych rodzajów obiektów - udzielone noclegi

Statystyka w obiektach noclegowych, w wielu krajach i podobnie u nas, ma tendencje do zaniżania rozmiarów turystyki. Problem stanowią zazwyczaj małe obiekty noclegowe np. pensjonaty, kwatery prywatne, w których udziela się noclegów bez ich rejestrowania.

Wprawdzie GUS w 1994 r. zaostrzył kryteria klasyfikacji poszczególnych obiektów do odpowiedniej grupy i kategorii z powodu braku wojewódzkich komisji kategoryzacyjnych, a także prawnie ustalonej ewidencji obiektów noclegowych, dane nie są pełne, a poszczególne obiekty nie w każdym przypadku spełniają wymagania kwalifikacyjne (Turystyka w 1996 r., wydawn. GUS).

Wpływ na "utajnianie" danych mają również procesy prywatyzacyjne obiektów hotelowych. Sytuacja ta dotyczy zarówno obiektów w dużych aglomeracjach i małych miejscowościach turystycznych.

2. Poziom i struktura ruchu turystycznego na Ziemi Cieszyńskiej

W celu określenia wielkości i struktury ruchu turystycznego na Ziemi Cieszyńskiej scharakteryzowano poniższe grupy turystów:

- cudzoziemców korzystających z bazy noclegowej tego regionu,
 - mieszkańców kraju odwiedzających Ziemię Cieszyńską (poza miejscem stałego pobytu) z uwzględnieniem turystów oraz odwiedzających jedno-
- dniowych.

2.1. Turyści zagraniczni i krajowi w obiektach noclegowych Ziemi Cieszyńskiej

W okresie sprawozdawczym od października 1995 roku do września 1996 roku w obiektach noclegowych Ziemi Cieszyńskiej objętych sprawozdawczością GUS gościło 395624 tys. osób (tab. 9.) w tym 31,514 osób (tj. 8.0%) stanowili turyści zagraniczni. Wśród gości zagranicznych największą popularnością cieszyły się hotele, motele i pensjonaty,

ośrodki wczasowe, ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe oraz zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych i campingi. Turyści krajowi stanowiący 92,0% ogółu korzystających z bazy noclegowej najrzadziej korzystali z zespołów ogólnodostępnych domków i campingów, natomiast najczęściej z pokoi gościnnych (99,0%), obiektów wypoczynku sobotnio-niedzielnego (99,8%) oraz domów wycieczkowych i schronisk.

Tabela 9. Rejestrowany ruch turystyczny w obiektach noclegowych Ziemi Cieszyńskiej (w okresie X.1995 - IX.1996)

Rodzaje obiektów	Korzystający				
	Ogółem	Cudzoziemcy		Turyści krajowi	
	Lb	Lb	%	Lb	%
hotele, motele, pensjonaty	106968	22660	21,1	84308	78,8
domy wycieczkowe, schroniska	42289	199	0,5	42090	99,5
ośrodki wczasowe	195165	6975	3,6	188190	96,4
ośrodki kolonijne	1914	-	-	1914	100,0
ośrodki szkolno-wypoczynkowe	23272	994	4,2	22278	95,7
domy pracy twórczej	1018	4	0,4	1014	99,6
zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych, campingi	505	116	23,0	389	77,0
pola biwakowe	6838	72	1,0	6766	98,9
obiekty wypoczynku sobotnio-niedzielnego	7560	12	0,1	7548	99,8
pokoje gościnne	6943	66	1,0	6877	99,0
inne obiekty wykorzystywane dla turystyki	3152	416	13,1	2736	86,8
Ogółem	395624	31,514	8,0	364,110	92,0

Ziemia Cieszyńska w swych obiektach noclegowych przyjęła w omawianym okresie blisko 35,0% rejestrowanego ruchu turystycznego w województwie bielskim.

Dominującą grupą cudzoziemców korzystających z obiektów noclegowych regionu są Niemcy (54,2%) - tab. 10.

Nadmienić należy, że obywatele Niemiec w omawianym okresie stanowili około 28,0% całego rejestrowanego ruchu zagranicznego w Polsce.

Inne narodowości wyróżniające się liczebnie w krajowym ruchu turystycznym reprezentowane są mniej licznie, co znajduje również odzwierciedlenie na Ziemi Cieszyńskiej.

Liczba rejestrowanych cudzoziemców w obiektach noclegowych obejmuje w kolejności:

- Włochów i Francuzów (po około 2 tys.),
- turystów z Danii (1384 osoby),
- Austriaków i Węgrów (odpowiednio 751 i 722 osoby).

Blisko 2,0% korzystających z noclegów stanowią w kolejności:

- Belgowie,
- Holendrzy,
- mieszkańcy USA i Wielkiej Brytanii.

Najbliżsi sąsiedzi - Czesi, stanowią 1,0% korzystających z bazy noclegowej, natomiast Słowacy tylko 0,3%. Białorusini i Ukraińcy zbliżają się do 1,0%.

Średnia długość pobytu turystów zagranicznych na Ziemi Cieszyńskiej wyrażona liczbą noclegów przedstawia się następująco:

- Niemcy, Finowie, Ukraińcy, Białorusini, Węgrzy, Francuzi - od 7 do 7,4 noclegów,
- Rosjanie, Belgowie, Hiszpanie, Holendrzy, Amerykanie, Włosi - od 5 do 6,7 noclegów.

Wstępne dane z ośmiu miesięcy 1997 roku wskazują nieznaczne zmniejszenie liczby cudzoziemców przyjeżdżających do Polski. W okresie tym, odnotowano na granicach 54,8 mln cudzoziemców przyjeżdżających do Polski (o 1,5% mniej niż w analogicznym okresie 1996 roku).

Tab. 10.

Rejestrowany zagraniczny ruch turystyczny w obiektach noclegowych Ziemi Cieszyńskiej
(wg obywatelstwa w okresie X.1995 r.-IX 1996 r.)

Kraj pochodzenia gości zagranicznych	Liczba korzystających z zasobów noclegowych ogółem	z hoteli, moteli, pensjonatów			z pozostałych obiektów noclegowych		
		liczba korzystających	liczba wynajętych pokoje	liczba pokoi wynajętych na 1 turystę.	liczba korzystających	liczba udzielonych noclegi	liczba udzielonych noclegów na 1 turystę
Austria	751	626	523	0,8	125	549	4,4
Belgia	605	449	326	0,7	156	994	6,4
Białoruś	268	208	140	0,7	60	439	7,3
Czechy	325	225	252	1,1	100	341	3,4
Dania	1387	1305	830	0,6	82	330	4,0
Finlandia	29	15	17	1,1	14	33	2,4
Francja	1820	1360	2158	1,6	460	3239	7,0
Grecja	6	2	3	1,5	4	16	4,0
Hiszpania	45	25	43	1,7	20	122	6,1
Holandia	406	257	312	1,2	149	926	6,2
Japonia	51	19	20	1,0	32	145	4,5
Kanada	41	28	80	2,9	13	112	8,6
Litwa	73	54	68	1,3	19	76	4,0
Niemcy	17097	10989	11477	1,0	6108	42118	6,9
Norwegia	189	167	102	0,6	22	50	2,3
Rosja	1383	1203	800	0,7	180	1004	5,6
Słowacja	112	50	38	0,7	62	157	2,5

C.d. Tab. 10.

USA	596	489	426	0,9	107	683	6,4
Szwajcaria	74	37	33	0,9	37	97	2,6
Szwecja	197	152	137	0,9	45	186	4,1
Ukraina	348	252	288	1,1	96	670	7,0
Węgry	722	458	406	0,9	264	1953	7,4
Wielka Brytania	475	322	622	1,9	153	720	4,7
Włochy	1997	1820	1483	0,8	177	740	4,2
pozostałe kraje	2517	2148	1470	0,7	369	3254	8,8
Ogółem	31514	22660	22054	1,0	8854	58954	6,7

Podobnie jak w latach poprzednich dominował ruch przyjazdowy z krajów sąsiednich (Niemcy - 30,8 mln, Republika Czeska - 10,2 mln, Ukraina - 3,4 mln, Białoruś - 2,5 mln, Rosja - 1,35 mln). Liczba 2,2 mln przyjazdów z krajów nie sąsiadujących (głównie z Europy Zachodniej) oznacza wzrost o 4,6% w porównaniu do ośmiu miesięcy 1996 roku.

Podkreślenia wymaga fakt, że lipiec i sierpień - miesiące, w których przeprowadzono badania monitoringowe na Ziemi Cieszyńskiej - przyniosły osłabienie albo odwrócenie trendów wzrostowych z pierwszego półrocza. Liczba przyjazdów w tych miesiącach (16 mln) była mniejsza o 9,4% w porównaniu do lata 1996 roku.

Obserwuje się tu zróżnicowany wpływ powodzi na ruch turystyczny w lipcu i sierpniu.

W stopniu znaczącym spadła liczba przyjazdów z Czech i Słowacji (o 33,0%) oraz z Austrii - o 20,0%. Nie zmieniła się natomiast liczba przyjazdów z Niemiec. (W. Bartoszewicz - Informacja o krajowym i przyjazdowym ruchu turystycznym. Druk powielony, IT, 1997 r.).

3. Badania diagnostyczne turystów odwiedzających Ziemię Cieszyńską w 1997 roku

3.1. Uwagi metodologiczne - charakterystyka społeczno-demograficzna badanych

W celu uzyskania informacji o:

- dominującym motywie przyjazdu turystów na Ziemię Cieszyńską,
- formie organizacyjnej podróży i pobytu (zakwaterowanie),
- odwiedzanych miejscowościach,
- sposobie spędzania czasu wolnego,

- ocenie poziomu usług,
- stanie wiedzy o omawianym regionie przed przyjazdem,
- deklaracji ponownego odwiedzenia regionu,

w II dekadzie sierpnia i I dekadzie października przeprowadzono badania sondażowe wśród turystów przebywających w tym regionie. Łącznie przeprowadzono 406 wywiadów z turystami w tym 68,0% w sezonie i 32,0% poza sezonem. Badania zrealizowano w miejscowościach o znacznym nasileniu ruchu turystycznego. Informacja o badaniach oraz statusie podróżnego zawarte są w tab. 11.

Tabela 11. Miejsce przeprowadzenia wywiadów i status podróżnego

Miejsce przeprowadzenia wywiadu	Razem		W sezonie		Poza sezonem	
	Lb	%	Lb	%	Lb	%
	406	100,0	276	100,0	130	100,0
Cieszyn	75	18,5	55	19,9	20	15,3
Brenna	25	6,1	15	5,5	10	7,7
Ustroń	129	31,8	90	32,6	39	30,0
Wisła	138	34,0	92	33,3	46	35,4
Istebna	39	9,6	24	8,7	15	11,6
<u>Status podróżnego, pobyt:</u>						
pierwszy	334	82,2	210	76,1	124	95,4
wielokrotny	72	17,8	66	23,9	6	4,6
z noclegiem	372	91,7	261	94,6	111	85,4
bez noclegu (tranzyt)	34	8,3	15	5,4	19	14,6

Ponad 80,0% badanych, przebywało na Ziemi Cieszyńskiej pierwszy raz, a pobyty wielokrotne występowały pięciokrotnie częściej w sezonie, aniżeli poza sezonem. Bez mała trzykrotnie częściej podróżni nie korzystali z noclegu poza sezonem turystycznym.

Rozpatrując społeczny zasięg uczestnictwa w podróżach na Ziemi Cieszyńskiej (tab. 12) stwierdzono, że udział mężczyzn był o 13,0% większy niż udział kobiet. Ponad połowa (58,0%) uczestników wyjazdów, to osoby w wieku 31-55 lat. Udział turystów w wieku 16-25 lat w badanej populacji wynosił 14,4%.

Badani charakteryzowali się wykształceniem średnim i wyższym (85,3%). Uczestnictwo w turystyce mieszkańców miast to 91,6%, a więc większe niż mieszkańców wsi.

Ponad 1/3 badanych przyjechała tu, bez osób towarzyszących. Udział rodzin z dziećmi wynosił 17,5%, w tym 1/4 badanych była tu w sezonie i tylko 1,5% poza sezonem.

W próbie badawczej dominowali Polacy (96,8%). Obcokrajowcy z Niemiec, Czech, Wielkiej Brytanii i Włoch stanowili 3,2%.

Tab. 12. Dane demograficzno-społeczne

	Razem		W sezonie		Poza sezonem	
	Lb	%	Lb	%	Lb	%
	406	100,0	276	100,0	130	100,0
1	2	3	4	5	6	7
<u>Płeć badanych:</u>						
mężczyźni	230	56,7	161	58,3	69	53,0
kobiety	176	43,3	115	41,7	61	47,0
<u>Wiek badanych</u>						
16 - 20 lat	29	7,2	25	9,0	4	3,0
21 - 25	29	7,2	19	6,9	10	7,7
26 - 30	57	14,0	34	12,3	23	17,7
31 - 40	118	29,0	83	30,0	35	26,9
41 - 55	118	29,0	76	27,6	42	32,3
powyżej 50 lat	55	13,6	39	14,2	16	12,4
<u>Wykształcenie badanych</u>						
podstawowe	13	3,2	8	2,9	5	3,9

c.d. tab.12.

1	2	3	4	5	6	7
zasadn. zawodowe lub np. średnie	47	11,7	38	13,8	9	6,9
średnie	133	32,8	94	34,0	39	30,0
np. wyższe (w tym szkoły pomaturalne	63	15,5	46	16,7	17	13,1
wyższe	150	37,0	90	32,6	60	46,1
<u>Miejsce zamieszkania</u>						
wieś	34	8,4	22	8,0	12	9,2
miasto do 20 tys. mieszkańców	69	17,0	43	15,6	26	20,0
miasto od 20-100 tys. mieszkańców	152	37,5	97	35,1	55	42,3
miasto od 100-500 tys. mieszkańców	95	23,3	74	26,8	21	16,1
miasto powyżej 500 tys. mieszkańców	56	13,8	40	14,5	16	12,4
<u>Z kim przyjechał na Ziemie Cieszyńską</u>						
sam(a)	148	36,5	85	30,8	63	48,5
z mężem/żoną, sympatią	93	22,9	70	25,3	23	17,7
z rodziną/dziećmi	71	17,5	69	25,0	2	1,5
ze znajomymi(kolegami)	94	23,1	52	18,9	42	32,3

W grupie Polaków odwiedzających Ziemie Cieszyńską dominowali przyjezdni z następujących województw:

- katowickie - 35,0%
- warszawskie - 10,6%
- bielsko-bialskie - 8,9%

Kolejne województwa wg liczby przyjezdnych to:

- łódzkie - 4,4%
- opolskie - 4,4%
- szczecińskie - 3,7%
- poznańskie - 3,0%
- pilskie - 2,7%
- gdańskie - 2,2%

Z województw: gorzowskiego, koszalińskiego, płockiego, słupskiego w próbie było po 1,7% przyjezdnych, natomiast z szesnastu województw nie było ani jednej osoby.

Pozostałe województwa reprezentowane były przez nieliczne osoby.

3.2. Charakterystyka pobytów na Ziemi Cieszyńskiej w 1997 roku

W 1996 roku w krajowych wyjazdach urlopowo-wakacyjnych (na co najmniej 5 dni) uczestniczyło 33,0% badanych, w skali kraju około 9,9 mln osób. W krajowych wyjazdach krótkoterminowych wzięło udział 38,0% badanych tj. 11,4 mln osób.

Głównym motywem wyjazdów urlopowo-wakacyjnych w 1996 roku była turystyka i wypoczynek (46,0% wyjazdów), odwiedziny u krewnych i znajomych (37,0%). Cele wyjazdów krótkoterminowych były takie same z odwróceniem proporcji na rzecz odwiedzin krewnych i znajomych (58,0%) oraz turystyki i wypoczynku 24,0% osób. (Turystyka Polska 1996, Urząd Kultury Fizycznej i Turystyki, Warszawa 1997).

Wyniki badań motywów przyjazdów do województwa bielskiego zrealizowane w 1996 roku wykazały, że Polacy przyjeżdżają tu głównie w celach wypoczynkowo-rekreacyjnych (34,0%). Odsetek ten wzrasta do 52%, gdy włączymy cele poznawcze, wydarzenia kulturowe i sportowe. (w. Badania IT Oddział w Krakowie t.6, K. Borkowski, M. Abram, M. Pietras, J. Koniar).

Motywy przyjazdu

Prezentowane wyniki badań (tab. 13) potwierdzają funkcje turystyczno-wypoczynkowe Ziemi Cieszyńskiej.

Wśród motywów przyjazdu (badany mógł podać tylko jeden motyw) występują w kolejności następujące:

- turystyka, rekreacja i wypoczynek - 47,7%,
- możliwość dokonania zakupów - 18,7%,
- interesy, sprawy służbowe i zawodowe - 15,8%.

W sezonie o połowę rzadziej załatwia się sprawy służbowe i trzykrotnie rzadziej niż poza sezonem dokonuje zakupów. Istotną rolę pełni region w działaniach na rzecz poprawy i ochrony zdrowia.

Blisko 2/3 badanych swój przyjazd na te tereny organizuje samodzielnie, nie korzystając z pośrednictwa biur podróży i innych organizatorów.

Poza sezonem nieco częściej (o 7,6%) niż w sezonie badani korzystają z usług wyspecjalizowanych placówek organizujących wyjazdy.

W przyjazdach turystów na badany teren zaznacza się wyraźna dominacja samochodu nad innymi środkami transportu. Często występują dwa środki lokomocji np. pociąg i autobus kursowy, który dowozi do miejsca pobytu.

W zróżnicowanej ofercie (bazie) noclegowej, dla ponad 1/4 turystów miejscem zakwaterowania jest ośrodek (dom) wczasowy, co jest zrozumiałe ze względu na liczebność tego rodzaju bazy noclegowej na Ziemi Cieszyńskiej.

Poczesne miejsce w korzystaniu z bazy noclegowej zajmują pensjonaty, w których z noclegów korzystało 30,0% badanych (w tym częściej poza sezonem, kiedy obowiązują nieco niższe ceny) oraz hotele, motele i zajazdy (20,0%). Z ostatnio wymienionych o połowę częściej badani korzystali w sezonie (23,6%) aniżeli poza sezonem (12,3%).

Godne odnotowania jest częstsze korzystanie z kwater prywatnych (8,3%) niż noclegów u rodziny i znajomych (6,1%).

Poza sezonem wzrasta wskaźnik korzystających z gościnności rodziny (7,7%), natomiast na niezmiennym poziomie (o 1 punkt mniej) turyści korzystają z noclegów w prywatnych kwaterach i pokojach gościnnych.

Najczęściej odwiedzane miejscowości, to Ustroń i Wisła. Odwiedziło je powyżej 56,0% osób. Cieszyn - miasto graniczne odwiedziło 48,8%

osób, w tym 56,5% w sezonie i 1/3 poza sezonem.

1/3 osób przebywała w Istebnej, w tym nieco częściej w sezonie niż poza sezonem.

Skoczów - miejsce pielgrzymek - odwiedziło 16,5% turystów, w tym 1/5 w sezonie i co dwudziesty turysta poza sezonem. Pozostałe miejscowości, w tym, nie posiadające bazy noclegowej, odwiedzane były przez 1-6,0% turystów.

Lokalne połączenia autobusowe umożliwiają turystom w miarę swobodne przemieszczanie się do okolicznych miejscowości oraz zgodne z potrzebami zagospodarowanie czasu wolnego.

Swój pobyt na Ziemi Cieszyńskiej turyści organizują w sposób aktywny. W realizacji pobytu dominują:

- wędrówki szlakami turystycznymi - 29,3%,
- zwiedzanie regionu - 27,8%,
- zajęcia sportowo-rekreacyjne.

Interesy i sprawy służbowe wymieniane przez 19,2% badanych prawie trzykrotnie częściej załatwiane są poza sezonem i podobnie zakupy, wymieniane przez 23,3% osób.

Tak więc cele przyjazdu na Ziemię Cieszyńską omawiane uprzednio, pokrywają się z ich realizacją.

Z badań Instytutu Turystyki wynika, że w porównaniu z 1995 rokiem, w 1996 roku odnotowano znaczny wzrost przyjazdów do Polski w interesach i sprawach służbowych oraz spadek liczby przyjazdów na zakupy, co może oznaczać profesjonalizację tego, co określano "turystyką handlową" (w: Turystyka Polska 1996. Urząd Kultury Fizycznej i Turystyki, Warszawa 1997).

Zjawisko to, zdaje się dotyczyć również przyjazdów turystów krajowych i cudzoziemców na Ziemię Cieszyńską. Zwłaszcza w sprawach interesów i zakupów realizowanych w ramach małego ruchu przygranicznego.

Tabela 13. Charakterystyka pobytów na Ziemi Cieszyńskiej w 1997 r.

	Razem	w sezonie	poza sezonem
1	2	3	4
<u>Cele pobytu</u>			
1. pobyt wycieczkowy	25,3	30,1	15,4
2. Udział w imprezach (kulturowych, folklorystycznych i innych)	5,9	5,8	6,2
3. wędrówka (piesza, na rowerze itp.)	8,4	10,1	4,6
4. narciarstwo, wędrówka na nartach	-	-	-
5. wycieczka objazdowa (zwiedzanie) samochodem lub autokarem	6,4	6,9	5,4
6. wędkowanie, jeździectwo, uprawianie sportów rekreacyjnych	1,7	2,5	-
7. interesy, sprawy służbowe, zawodowe	15,8	12,3	23,1
8. zakupy (na prywatny użytek)	5,7	3,3	10,8
9. pobyt zdrowotny	18,7	19,9	16,2
10. tranzyt	8,4	5,4	14,6
11. inne	3,7	3,6	3,7
<u>Organizator wyjazdu</u>			
1. wyjazd w pełni zorganizowany (tj. rezerwacja przed wyjazdem w biurze podróży, zakładzie pracy, szkole itp.)	32,0	35,5	43,1
2. samodzielnie zorganizowany	68,0	64,5	56,9
<u>Środek transportu</u>			
1. samochód	66,8	67,4	65,4
2. autobus (kursowy)	15,2	14,1	17,7
3. autokar	6,4	5,1	9,2
4. pociąg	19,0	23,2	10,0
5. inny	2,0	1,5	3,1
<u>Miejsce noclegów</u>			
1. hotel, zajazd	20,2	23,6	12,3
2. pensjonat	30,0	26,4	37,7
3. dom wycieczkowy, schronisko	4,1	4,0	4,6
4. dom (ośrodek) wczasowy	27,0	30,8	18,5
5. domek letniskowy	0,5	0,4	0,8
6. kwatery prywatne	8,3	8,7	7,7
7. namiot, przyczepa	4,9	7,2	-
8. u znajomych/rodziny	6,1	5,4	7,7
9. inne	10,0	9,1	12,3

c.d. Tab. 13.

1	2	3	4
<u>Odwiedzane miejscowości</u>			
1. Cieszyn	48,8	56,5	32,3
2. Skoczów	16,5	21,7	5,4
3. Brenna	21,4	26,1	10,0
4. Jaworze	5,7	7,2	2,3
5. Ustroń	56,4	63,4	41,5
6. Wisła	56,1	59,4	49,2
7. Istebna	33,7	39,3	26,2
8. Goleszów	7,1	8,0	5,4
9. Dębowiec	0,2	3,6	-
10. Hażle	1,4	2,2	-
11. Chybie	4,1	6,2	-
12. Strumień	6,1	9,1	0,8
13. Inne	0,2	0,4	-
<u>Sposób spędzenia pobytu</u>			
1. zwiedzając zabytki, muzea, galerie	20,0	25,0	9,2
2. odwiedzając atrakcje przyrodnicze	32,2	38,8	18,5
3. odwiedzając dyskoteki, dancingi, nocne kluby, kasyna	29,5	27,2	34,6
4. uprawiając jeździectwo	2,7	3,6	0,8
5. uprawiając inne formy sportu rekreacyjnego	21,1	25,7	11,5
6. wędrując szlakami turystycznymi	29,3	34,4	20,0
7. objeżdżając region autokarem/samo- chodem	27,8	28,3	26,9
8. załatwiając interesy lub sprawy służbowe	19,2	12,7	33,1
9. uczestnicząc w konferencjach, szkoleniach itp.	5,9	2,9	12,3
10. robiąc zakupy	23,3	21,4	27,7
11. spotykając się z rodziną lub znajomymi	17,2	13,8	24,6
12. załatwiając interesy	4,9	6,2	2,3

3.3. Długość pobytu w poszczególnych miejscowościach

Łącznie w wyjazdach połączonych z noclegiem (w sezonie i poza sezonem) uczestniczyło 91,7 badanych. Spośród nich blisko 18.0% przebywało w tym regionie wielokrotnie. Mając stałą bazę noclegową przemieszczało się, zwiedzając sąsiednie miejscowości (tab. 14).

Podczas wyjazdów długoterminowych, w sezonie, najczęściej korzystano z różnego rodzaju bazy noclegowej zlokalizowanej w Wiśle (56,4%) i Ustroniu (47,3%).

Mniej więcej, co dziesiąty turysta wybrał miejsce noclegu w Brennie i Jaworzu.

Poza sezonem ponad 3/4 badanych (76,9%) korzystało z noclegów w Brennej, blisko połowa w Ustroniu (49,8%) i 45,5% w Istebnej.

Charakterystyczne jest korzystanie z bazy noclegowej Cieszyna przy wyjazdach krótkoterminowych (1-3 noclegi), zwłaszcza poza sezonem oraz pobyty w tym mieście bez noclegów.

Podobne zjawisko dotyczy Skoczowa - miejsca pielgrzymek .

W grupie odwiedzających Ziemię Cieszyńską wielokrotnie i na krótko, na ogół dominują przyjazdy służbowe i w interesach, na zakupy oraz tranzyt.

3.4. Ocena poziomu wybranych usług

Oceny poziomu wybranych usług dokonano w skali od 1 do 5, gdzie jedynka oznaczała najwyższy stopień niezadowolenia, zaś piątka najwyższy stopień zadowolenia.

Zagregowane oceny 1 i 2 oraz 4 i 5 wskazały na skrajne oceny wysokiego stopnia niezadowolenia oraz zadowolenia, a ocena trzy świadczyła o ambiwalencji "ani dobrze, ani źle", "tak sobie".

Tabela 14. Długość pobytu

Lp.	Miejscowość	Razem	W sezonie			Razem	Poza sezonem			Razem		
			5 i więcej dni (4 i więcej nocl.)	1-3 noc-legi	Bez noc-legu		5 i więcej dni (4 i więcej noc-legów)	1-3 noc-legi	Bez noc-legów	5 i więcej dni (4 i więcej nocl.)	1-3 noc-legi	Bez noc-legów
1.	Cieszyn	148	8,1	31,8	60,1	39	-	53,9	46,1	6,4	36,4	57,2
2.	Skoczów	47	-	21,3	78,7	6	-	-	100,0	-	18,9	81,1
3.	Brenna	64	14,1	40,6	45,3	13	7,7	76,9	15,4	13,0	47,0	40,0
4.	Jaworze	19	10,5	26,3	63,2	3	-	-	100,0	9,0	22,7	68,3
5.	Ustroń	163	47,3	24,5	28,2	51	33,3	49,0	17,7	43,9	30,4	25,7
6.	Wisła	165	56,4	24,9	18,7	62	48,4	46,8	4,8	54,1	30,8	15,1
7.	Istebna	86	27,9	9,3	62,8	33	3,0	45,5	51,5	21,0	19,3	59,7
8.	Goleszów	11	-	18,2	81,8	6	-	-	100,0	-	11,1	88,9
9.	Dębowiec	4	-	-	100,0	-	-	-	-	-	-	100,0
10.	Hażle	2	50,0	-	50,0	-	-	-	-	50,0	-	50,0
11.	Chybie	5	-	20,0	80,0	-	-	-	-	-	20,0	80,0
12.	Strumień	13	7,7	30,8	61,5	-	-	-	-	7,7	30,8	61,5
13.	inne	4	100,0	-	-	-	-	-	-	100,0	-	-

Wyniki badań wykazują, że większość badanych, korzystających z wymienionych w tabeli usług, częściej wyraża swoje zadowolenie, niż

Tabela 15. Stopień zadowolenia z usług

Stopień zadowolenia ze względu na:	Razem (sezon, poza sezonem)			
	Nie dotyczy	Bardzo niezadowolony i raczej niezadowolony	Średnio zadowolony	Bardzo zadowolony i raczej zadowolony
1. warunki zakwaterowania, noclegi	8,4	18,3	28,3	45,0
2. wyżywienie	11,9	13,8	26,1	48,2
3. sklepy, handel, zaopatrzenie	35,2	12,8	17,2	34,8
4. możliwości spędzenia wolnego czasu (rozrywki)	33,2	18,7	20,2	27,9
5. przygotowanie szlaków turystycznych	55,4	8,4	9,6	26,6
6. urządzenia sportowo-rekreacyjne	56,9	13,6	11,8	17,7
7. imprezy kulturalne	50,1	21,4	11,3	17,2
8. transport publiczny	64,5	12,0	9,3	14,2
9. telefony, usługi pocztowe	32,7	14,2	11,0	42,1
10. ceny	32,7	29,3	35,7	19,0
11. kultura i fachowość obsługi (przewodnicy i inni)	41,2	12,3	12,8	33,7
12. informacja turystyczna	62,4	11,5	8,9	17,2
13. usługi lecznicze	70,5	7,9	7,1	14,5
inne	91,3	2,2	1,4	5,1

niezadowolenie. Dotyczy ono w szczególności takich usług jak:

- wyżywienie i warunki zakwaterowania (noclegi) - odpowiednio (48,2 i 45,0%).

- usługi telefoniczne i pocztowe - (42,1%), oraz
- organizacja handlu, zaopatrzenie i wystrój sklepów - (34,8%).

Na uwagę zasługuje pozytywna ocena 1/3 badanych - kultury i fachowości obsługi ruchu turystycznego.

Co drugi turysta korzystający ze szlaków i tras turystycznych pozytywnie ocenia ich dobre przygotowanie i oznakowanie. 27,9% osób ceni sobie możliwość spędzenia czasu wolnego w urozmaicony sposób.

Powyżej 17,0% badanych wyraża swoje zadowolenie z:

- urządzeń sportowo-rekreacyjnych,
- imprez kulturalnych oraz
- funkcjonowania informacji turystycznej.

Niezadowolenie dotyczy wysokich cen (29,3%), imprez kulturalnych (21,4%), możliwości spędzenia czasu wolnego oraz warunków zakwaterowania (po 18,0%).

Powyższy obraz sugerowałby, że aktywni turyści, świadomi własnych oczekiwań, pozytywnie oceniają poziom świadczonych usług na Ziemi Cieszyńskiej.

4. Stan wiedzy o Ziemi Cieszyńskiej przed przyjazdem i deklaracje ponownego przyjazdu

W badanej populacji 17,8% stanowili ci przyjezdni, którzy na Ziemi Cieszyńskiej przebywali wielokrotnie w 1997 roku, a więc znali teren i dokonali świadomego wyboru ponownego przyjazdu.

Zdecydowana większość badanych (60,3%) dokonała wyboru opierając się na poprzednich doświadczeniach płynących z wyjazdów turystycznych, oraz z pobytu w tym regionie. Część czerpała informacje od osób zaprzyjaźnionych (ponad 1/5)

Znaczącą rolę w wyborze tego regionu turystycznego odgrywali profesjonalni organizatorzy turystyki (9,8%).

Środki masowego przekazu oraz oferty prezentowane na targach turystycznych wpłynęły na wybór Ziemi Cieszyńskiej jako miejsca wypoczynku wobec 4,0% badanych.

Tabela 16. Źródła informacji o Ziemi Cieszyńskiej

Źródła informacji	% od N 406
1. z własnych poprzednich doświadczeń	60,3
2. z informacji rodziny, znajomych	22,9
3. z prasy, radia, TV	2,4
4. z ofert biur podróży i innych organizatorów turystyki	9,8
5. z ofert zaprezentowanych na targach turystycznych	2,0
6. z innych źródeł	10,0

Piękno Ziemi Cieszyńskiej, o którym wypowiadali się badani, zadowolenie z pobytu, jak sądzić można, będzie miało wpływ na wybór tego regionu turystyczno-rekreacyjnego i leczniczego.

Chęć ponownego przyjazdu wyraziło 84,0% badanych, 13,6% udzieliło odpowiedzi "nie wiem", a tylko 2,4% nie planuje ponownego przyjazdu.

Uwagi końcowe

Ziemia Cieszyńska ze względu na atrakcyjne położenie geograficzne (pogranicze) umożliwiającą wielokierunkową działalność oraz walory przyrodnicze i krajobrazowe cieszy się dużym zainteresowaniem turystów krajowych i zagranicznych. Oba te segmenty nabywców usług turystycznych w ujęciu ilościowym mogą być znacznie liczniejsze przy zastosowaniu odpowiednich oddziaływań władz lokalnych i producentów turystycznych na te segmenty.

Wskazane są między innymi poniższe działania:

- Dla zwiększenia popytu na różne formy turystyki krajowej (pobytovej, wycieczkowej, weekendowej, kwalifikowanej) niezbędne jest przyjęcie zasady, że standard bazy turystyczno-wypoczynkowej i rekreacyjnej winien odpowiadać standardom międzynarodowym. Turysta krajowy i zagraniczny musi być traktowany przez usługodawcę tak samo, zyskując produkty najwyższej jakości.
- Przyjęcie zasady, że katalogi dla turystów krajowych opracowywane są z co najmniej rocznym wyprzedzeniem, łącznie z podaniem orientacyjnych cen poszczególnych usług.
- Niezbędna jest modernizacja znacznej części bazy noclegowej oraz wyposażenie pokoi w pełny węzeł sanitarny. Doposażenia i modernizacji wymagają domy wycieczkowe i schroniska.
- Rozbudowanie bazy sportowo-rekreacyjnej przy istniejących lub planowanych do budowy obiektach turystyczno-wypoczynkowych.
- Wzmoczenie działań promujących region (w tym również część północną - agroturystyka) na krajowych targach turystycznych.
- Zwiększenie punktów informacji turystycznej na trasach dojazdowych do Cieszyna i w regionie.
- Zwiększenie liczby parkingów i miejsc odpoczynku przy trasach dojazdowych do Cieszyna z turystycznymi tablicami informacyjnymi, budkami telefonicznymi przy głównych drogach.
- Tworzenie infrastruktury dla turystyki tranzytowej i przygranicznej np. parkingi, kontenerowe sanitariaty, proste urządzenia rekreacyjne.
- Promowanie regionu Ziemi Cieszyńskiej - miast, gmin - na międzynarodowych targach turystycznych oraz organizowanie Study tour dla przedstawicieli mediów oraz znaczących firm i instytucji działających w sferze turystyki.

- Wzmożenie prac w zakresie estetyki i czystości, na które to elementy zwłaszcza turyści zagraniczni zwracają szczególną uwagę.
- Podjęcie działań w celu uruchomienia i promowania przejść granicznych w Goleszowie i Istebnej oraz usprawnianie ruchu osobowego na przejściach istniejących.
- Oznakowanie w językach obcych głównych atrakcji turystycznych i kulturowych w miastach i gminach oraz na szlakach przejazdów (np. na parkingach).
- Przygotowanie urozmaiconej i kompleksowej oferty turystycznej dla Niemców, Austriaków, Czechów i Słowaków na pobyty weekendowe (krótkie 2-3 dniowe) adresowanej również dla młodzieży.

Turystyka przygraniczna i tranzytowa obejmuje przyjezdnych i odwiedzających jednodniowych oraz podróżnych tranzytowych.

Przyjezdni i odwiedzający jednodniowi przyjeżdżają do Polski na kilka godzin w celu dokonania zakupów. Większość z nich stanowią Czesi i Słowacy. Celem ich przyjazdu jest dokonanie zakupów. Stąd też poza towarami w sklepach, należy oferować inne usługi np. warsztaty naprawy samochodów itp. w celu zachęcenia do pozostania na co najmniej jeden nocleg.

Podróżni tranzytowi zmierzają do innego celu podróży (bądź w celach urlopowo-wakacyjnych, bądź są to zawodowi przewoźnicy).

Trasa, którą podróżują musi być bezpieczna i zapewniać odpowiednie usługi w zależności od końcowego celu podróży. Usługi te, to zakwaterowanie, wyżywienie, paliwo, możliwości zakupów i aktywnego wypoczynku. Infrastruktura tras przejazdu winna zachęcać do zatrzymania się tam, gdzie są obiekty oferujące zaspokojenie podstawowych potrzeb.

Uwzględniając produkty dla turystyki przygranicznej i tranzytowej ważnym elementem jest promocja regionu i zachęcenie do powtórnego przyjazdu i zatrzymania się na dłużej. Rozwój turystyki winien być stymulowany przez samorządy lokalne i przyczyniać się do integracji społeczności i miejscowości, a zarazem określenia własnych kierunków rozwoju i promocji.

Pierwszą wizytówką turystyki przygranicznej i tranzytowej jest Cieszyn, który powinien stać się miastem atrakcyjnym dla gości i turystów przez fakt łączenia historii, kultury i bliskości Beskidów.

B I B L I O G R A F I A

1. Bartoszewicz W. - Przyjazdy turystów zagranicznych do Polski w roku 1996. Opracowanie wyników badań. IT, Warszawa 1996.
2. Borkowski K., Abram M., - Charakterystyka ruchu turystycznego województwa bielskiego z uwzględnieniem bazy noclegowej. Rok 1996, t.1, egz. Nr 2, IT, Oddział w Krakowie.
3. Borkowski K., Abram M. - Turystyczny profil gmin województwa bielskiego. Rok 1996., t.5, egz. Nr 2.
4. Borkowski K., Abram M. - Badania diagnostyczne turystów odwiedzających województwo bielskie. Rok 1996. IT Oddział w Krakowie.
5. Klementowski K. - Rejestrowany ruch turystyczny w Polsce w 1996 r. IT, Zakład Gospodarki Turystycznej we Wrocławiu. Wrocław, maj 1997 r.
6. Rynek Turystyczny, kwiecień 1994, MART
7. Rynek Turystyczny Nr 2/1997
8. Turystyka w 1996 r. GUS, Warszawa 1997.
9. Turystyka Polska 1996, Urząd Kultury Fizycznej i Turystyki, Warszawa 1997.
10. Werner Z. - Zasoby bazy noclegowej turystyki w Polsce i ich wykorzystanie w 1996 r. IT, Zakład Gospodarki Turystycznej we Wrocławiu. Wrocław, maj, 1997 r.

BIBLIOTEKA IT
Archiwum Prac
Naukowo-Badawczych